

LITIJSKI predilec

GLASILO PREDILNICE LITIJA

Leto XIV.

Litija, maj 1973

Številka 5

Litijski predilec izhaja enkrat mesečno. Urejuje uredniški odbor: Albin Ankon, Martina Kralj, Gusti Cvetežar, Vinko Keržan, Milan Majcen in Branko Bizjak (odgovorni urednik). List dobijo člani kolektiva in upokojenec brezplačno. Tisk in klišej: Gorenjski tisk, Kranj

Težave osebnih dohodkov

Opazamo in občutimo, da so osebni dohodki letošnje prve štiri mesece približno na enaki ravni, čeprav bi s splošnim zvišanjem življenjskih stroškov pričakovali povišanje.

Najprej, kako smo poslovali v tem času?

Celotnega dohodka smo dosegli 53,081.000 din ali za 10.147 več kot lani. Stroški so znašali 41,526.000 din ali za 10.008 več kot lani. Dohodek je 11, 555.000 din in je enak kot lani, kljub večjemu celotnemu dohodku, tako da se je ves ustvarjeni celotni dohodek prelil v stroške.

Za sklade je ostalo 1,537.000 dinarjev (v odnosu na lansko leto so nižji za 1,914.000 dinarjev). Če pa upoštevamo, da smo za amortizacijo namenili letos 4,259.000 din ali 1,740.000 din več kot lani in da je v tem času med stroški zavedeno 1,560.000 din za nakup trdih cev, je rezultat kar ugoden. Kljub višjim cenam bombažnega vlakna,

električne energije in drugim podražitvam, smo dosegli povišanje cen bombažni preji šele s 1. majem.

Kakšna merila določa naš Pravilnik o delitvi dohodka in OD?

Poleg tega, da moramo upoštevati določila samoupravnega sporazuma določa naš pravilnik izračun mase za OD na osnovi dosežene proizvodnje in prodaje in to v približnem razmerju 40:60, ter občasno povečanje na račun dobrega poslovanja.

Zadnje mesece preteklega leta smo na račun zelo dobrega poslovanja (videti je bilo, da bomo dosegli skoraj milijardo s. din skladov) korigirali — povečevali mesečni obračun mase za OD, izra-

čunane na osnovi proizvodnje in prodaje. Zaradi tega so se nam lanskeletni osebni dohodki povečali za preko 30 % v primerjavi z letom 1971. Tako visokega porasta ni doseglo nobeno tekstilno podjetje v Sloveniji.

Ce bi v letošnjem letu pričeli izplačevati osebne dohodke zgolj na osnovi proizvodnje in prodaje, bi ti znatno nazadovale v primerjavi z lanskim letom, zato smo v prvih mesecih izračunano maso nekoliko povečali. S tem smo obdržali osebne dohodke na skoraj istem nivoju kot lani. Zaradi bojzani da bi znane podražitve vplivale na finančni rezultat, smo v marcu obračunali OD le na osnovi proizvodnje in prodaje, zato so bili ti v marcu že nižji kot v januarju in februarju.

V aprilu pa je bila proizvodnja in prodaja nenormalno nizka. Ko smo na osnovi podatkov izračunali indeks, je ta znašal le 327, kar bi pomenilo znižanje OD v odnosu na marec še za 11 %. Tudi struktura proizvodnje ima delno vpliv na maso za osebne dohodke, in ta v aprilu prav tako ni bila ugodna: zmanjšala se je proizvodnja česane preje, več je bilo proizvedeno bele stanične in sintetične preje, manj pa barvane in melanžirane, ki so dražje in bolj akumulativne. V proizvodnji smo skušali porabiti vse manjše partije surovin in odpadkov, da nam ne bi obremenjevale obratnih sredstev in jemale prostora v skladišču. To pa je povzročilo pogoste menjave in slabši tek na strojih.

Prizadevanje zaposlenih pa je bilo zaradi omenjenih težav še večje, zato je izračunani indeks za april najprej obravnaval kolegij in nato še izvršilni odbor.

Tako kolegij kot izvršilni odbor sta zelo trezno presodila že prej navedene okoliščine in sta bila mnenja, da maso za osebne dohodke ne bi smeli povečevati brez ustrezno dosežene proizvodnje in prodaje, ker bi to imelo lahko negativne posledice na naš finančni rezultat.

Glede na prizadevanja zaposlenih in pa, ker je bilo v aprilu opravljenih skupaj s praznikom samo 175 ur, se je izvršilni odbor dokončno odločil za povečanje mase OD za 10 %, tako, da bi ta dosegla raven predhodnega meseca, kar bi bilo ob normalnih pogojih možno doseči. Odločil pa se je tudi, da je to zadnja korektura osebnih dohodkov, zaradi tega, ker v prvem obračunskem obdobju letos nismo dosegali planiranih sredstev za sklade. Povišanje cen in znižanje nekaterih stroškov v naslednjem obdobju pa nam daje upanje, da osebni dohodki kljub temu ne bodo stagnirali.

Kaj lahko še storimo, da bi se osebni dohodki večali?

Podjetje si je v začetku leta zadalo stabilizacijski program in vztrajati moramo na doslednem izpolnjevanju zadanih nalog.

Osnovno načelo se moramo v prvi vrsti na zvišanje produktivnosti na osnovi boljše organizacije dela.

Velike rezerve obstajajo še v stroških, ki smo jim doslej posvetili premalo pozornosti. Spomnimo se velikega izdatka za trde cevke, ena sama za Wc prstančne stroje stane 1,60 din, velika za sukalnico pa celo 15,00 din — niso pa redki pojavi, da te leže na smetišču ali pa v zabojih na dežju. Ze pri tem bi bila akcija strogega varčevanja gotovo poplačana. Enako kot s cevkami se dogaja tudi z zaboji, čeprav tudi ti predstavljajo veliko postavko v stroških, eden stane 105,00 din. Marsikateri odpadki, ki jih izločamo iz proizvodnje bi bili še uporabni za nadaljnjo proizvodnjo oz. predelavo. Tudi prihranki pri ostalih drobnih materialih bi se odrazili v znižanju stroškov. Večja produktivnost in znižanje stroškov pa v nadaljnjem pomenita možnost za zvišanje osebnih dohodkov.

Koliko lahko pripomore posameznik k temu: Vsakdo lahko nekaj, vsi skupaj pa veliko.

Kdaj bomo imeli urejene norme?

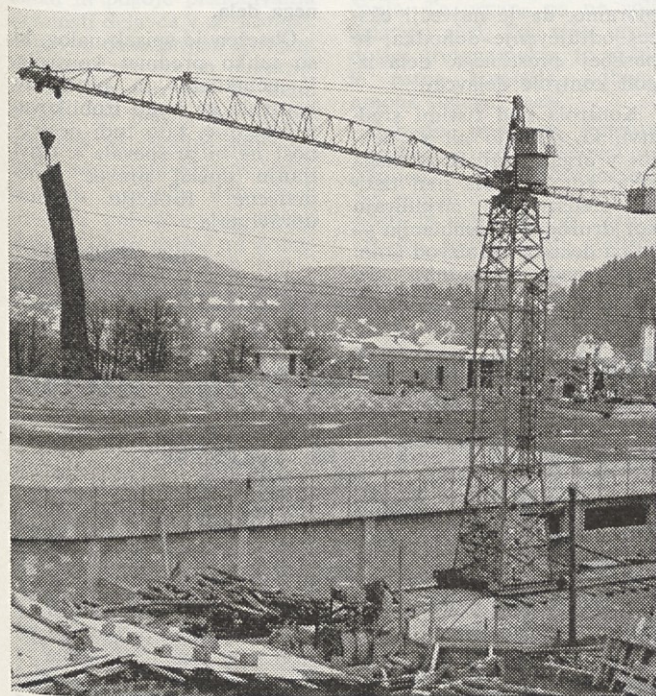
Menda že ni več nobene seje v podjetju, da ne bi zadeli tudi ob vprašanje delovnih norm. Kaj je torej narobe? Zakaj norme ne postanejo vzpodbuda za delo posameznikov?

Izračunavanje in določitev posameznih normativov ni vprašanje. Toda težave nastanejo, ko morajo norme poseči v življenje in delo posameznih oddelkov. Lani so bile tehnične delovne norme urejene za predpredilnico, a smo pri neto dinarskem izračunu obstali. Do podobnega primera prihaja sedaj v sukalnici. Kmalu ga lahko pričakujemo v predilnici. Nove norme zahtevajo nov izračun OD. Dosedanji sistem ni stimulativen, ker na osnovi kolektivnega učinka jemlje pridnim zaslužene dinarje in jih daje tistim, ki so manj delali in tudi manj zaslužili.

Vsaka delavka mora vedeti, koliko dinarjev bo dobila za toliko in toliko kilogramov. To je njena osnova. Vsi dodatki, ki ji pripadajo, so drugotnega pomena. Omogočen mora biti tudi sproten izračun OD in kontrola, da bo zadnjega v mesecu lahko vsakdo sam izračunal, kolikšna bo njegova plača.

Vprašanje stimulativnih normativov se je torej pokazalo v drugačni luči. Vprašati se moramo: ali smo pripravljeni sedanjemu sistemu nagrajevanja spremeniti v njegovem bistvu ali pa bomo ostali pri starem in še naprej kritizirali, da norme niso urejene. Pot je torej odprta...

Nova sukalnica

Prvomajska zastava je zaplapolala nad novo halo za sukalnico. Banka nam je odobrila kredit, tako da bojzani okrog investicij ni več.

Več delavske kontrole - manj sporov

Razni škodljivi pojavi, ki so se dogajali ali se še vedno dogajajo pri delu samoupravnih in drugih organov delovnih organizacij (nezakonito poslovanje, neupravičeno bogatenje posameznikov, prilaščanje oblasti itd.), so delno pogojeni s pomanjkljivo in neučinkovito državno kontrolo.

Zaradi takšnega položaja je pismo predsednika ZKJ in izvršnega biroja Predsedstva ZKJ med drugim sprejelo tudi sklep o uvedbi delavske kontrole v vseh delovnih kolektivih. S tem se organizacijam in vodstvom ZK ter sindikatom zastavlja naloga »naj se več kot doslej zavzemajo za pobudo in vodenje široke družbene akcije proti vzrokom in nosilcem teh pojavov. Storititi je treba nujne ukrepe, ki bi zagotovili usposabljanje organov državne in delavske samoupravne kontrole za učinkovitejšo zatiranje takšnih pojavov.«

O uvajanju samoupravne delavske kontrole so člani ZK v predilnici Litija že razpravljali na svojih sestankih in tudi sprejeli sklep, da se v najkrajšem času ustanovi delavska kontrola v podjetju. Vendar pa je tudi res, da v kolektivu večinoma še ne vemo, kako naj bi se lotili dela na tem področju, kako naj bi začeli izpolnjevati to svojo dolžnost. Vprašanje ni samo, kaj naj bi bil predmet in skrb delavskega nadzora, temveč gre bolj zato, kako naj bi deloval in se uveljavil ta nazor.

Smisel uveljavljanja delavske kontrole in nadzora je v tem, da bi delavci dobili vpogled in s tem možnost nadzora nad celotnim poslovanjem. Če govorimo o uveljavljanju delavske kontrole, s tem računamo neke vrste poziv k večji javnosti dela, bolj učinkovitemu poslovanju in zaostreni odgovornosti vseh in vsakega od direktorja do zadnjega delavca.

Delavska kontrola bo lahko odigrala pomembno vlogo tudi pri razreševanju konfliktnih položajev znotraj vsake delovne skupnosti (ali karkoli bomo že ustanovili). Le enakopraven odnos do vseh dejavnikov bo omogočil temu organu, da si bo pridobil tisto mesto, ki mu pripada, obenem pa bo ta odnos omogočal zaostriti medsebojno odgovornost in spoštovanje vseh samoupravnih sprejetih odločitev. Tako bo delavska kontrola lahko prispevala k doslednejšemu uveljavljanju ustavnih dopolnil.

Vsak delavec ima pravico, da na nepravilnosti, ki jih bo opazil, opozori komisijo delavske kontrole, ki je dolžna kar najbolj objektivno preveriti takšne izjave. Na ta način se bomo izognili namigovanjem in pogovorom »za vogali«, saj bomo imeli organ, ki bo takšne govorice preverjal, obenem pa bo lahko tudi »rehabilitiral« delavca, če bo ugotovljeno, da govorice niso bile resnične. Z razreševanjem takih zadev bo delavska kontrola pripomogla k boljšim medseboj-

nim odnosom, kar bo vplivalo tudi na delovno storilnost vsakega posameznega delavca in tudi na kolektiv kot na celoto.

Da bodo člani delavske kontrole lahko opravljali nadzor nad uporabo in razpolago z družbenimi sredstvi, ki bodo dana delovni organizaciji v upravljanje, ter nadzor nad izvrševanjem zakonskih določil, samoupravnih sporazumov, statuten in ostalih splošnih aktov, je potrebno, da imajo člani vpogled v delo in dokumentacijo.

Uveljavitev delavske kontrole je tudi v tem, da so vsi delavci seznanjeni z najpomembnejšimi in ne obrobnimi podatki. Tako bodo dobili elemente za odločanje, dobili bodo občutek, da so gospodarji.

Vsebina delavske kontrole je vse tisto, kar je vsebina samoupravljanja. Da pa bo nadzor praktičen in učinkovit, ga je treba porazdeliti na različne nosilce, pri čemer pa je treba kontrolo nad najpomembnejšimi odločitvami zaupati posebnemu organu, torej samoupravni delavski kontroli. Prav gotovo je pomembnejše spremljati in nadzorovati več milijonsko investicijo, kot pa tehtati upravičenost nakupa navadnega ali električnega pisalnega stroja. Drugače rečeno: bolje je, če samoupravni delavski nadzor kontrolira manj zadev, zato pa tiste bolj učinkovito. Ta organ se ne bi smel ukvarjati z malenkostmi, temveč z globalnimi vprašanji in cilji, kot si jih zastavljamo pri našem delu.

Organ delavske kontrole mora biti pri svojem delu neodvisen, to pa pomeni, da mu mora organ, ki ga ustanavlja, dati pravico imunite. Potrebno bo imunite

članov delavske kontrole opredeliti podrobneje, ker le ti ne morejo biti klicani na odgovornost za delo pri izvajanju nalog delavske kontrole, razen če delajo v nasprotju z določili ustave, zakonov, samoupravnih sporazumov in ostalih splošnih aktov delovne organizacije.

Člani komisije delavske kontrole določa akt o ustanovitvi delavske kontrole. O svojem delu obveščajo delavski svet, organizacijo zveze komunistov in izvršni odbor sindikalne organizacije.

Organe delavske kontrole kontrole imajo imunite, ki sestavljajo delavci iz neposredne proizvodnje. Pri delu jim pomagajo strokovne službe. Tako bo v zvezi z delom tega organa le malo stroškov, saj bodo vsa administrativno tehnična dela opravljali delavci obstoječih služb v podjetju. Seveda pa se bo delavska kontrola lahko povezala tudi z zunanjimi kon-

trolnimi organi (SDK, komisija za družbeni nadzor pri občinski skupščini, razne inšpekcijske službe, pravosodje in druge specializirane strokovne službe).

Z ustanovitvijo komisije delavske kontrole, ki bo delala znotraj samoupravnega sistema, čeprav ne kot organ delavskega sveta, temveč kot organ celotne delovne skupnosti, bi vsak delavec vedel, kam naj se obrne v vprašanju ali s pripombo, ne da bi pri tem tvegala »šikaniranja«. Obenem pa bi tak organ pomenil organizirano družbeno pot. Seveda pa mora biti ta kontrolni organ res neodvisen, res delavski, ne pa kakorkoli del upravnega vodstva ali drugačne skupine v podjetju.

To opozarja na izredno važno nalogo vseh članov kolektiva: zagotoviti pravično kadrovanje v organe delavske kontrole in imunite delavcev, ki bodo delali v njih.

G. Vidovič

Predmet samoupravne delavske kontrole

Zelo pomembno je vprašanje, kaj je vsebina dela kontrole sploh in še posebej kontrolnih organov. Mnenja o tem so enotna, čeprav jih spremlja tudi poenostavljanje vsebine dela. So namreč taki, ki menijo, da je vse, kar naj bi kontrola storila, nadzor nad uresničevanjem sklepov samoupravnih organov.

PRAKTIČNA IN UČINKOVITA KONTROLA

Ko opredeljujemo vsebino dela samoupravne kontrole, se moramo najprej sporazumeti o tem, kakšna je dobra samoupravna kontrola. Ni dovolj, da kontrolo institucionaliziramo (postavimo organe, določimo način volitev itd.); najmanj tako pomembno oziroma še bolj pomembno je, da kontrolo tudi operacionaliziramo (po domače: da določimo njene naloge in delo). Kontrola bo usmerjena k cilju, to je k razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenoekonomskih odnosov le takrat in še le takrat, ko bodo ustrezno določene in domišljene ter tudi normirane njene naloge. Če tega ne bomo storili, bomo sicer imeli samoupravne kontrolne organe, toda le-ti ne bodo delovali. Neučinkovitost, ki je posledica pomanjkljive operacionalizacije, je obsodba kontrole, (spomnimo se nadzorovnih odborov). Lenin je pred delavsko kontrolo nenehno postavljaval dve načeli, ki ju moramo tudi danes, petdeset let pozneje, z vso resnostjo upoštevati. Predvsem mora biti **praktična**, uporabna, priročna in taka, da bo gradila na dejstvih; in mora biti **učinkovita**, kar pomeni dosledna, brezkompromisna in odločna. Sicer pa, če kontrola ne bo praktična, bo neučinkovita. Učinkovitost in praktičnost gresta v tem primeru z roko v roki.

Res, da je vsebina kontrole vse tisto, kar je vsebina samoupravnega odločanja. Toda praktična kontrola terja, da jo razdelimo (če že ni) tudi na različne nosilce in, da izberemo oziroma podvržemo kontroli, ki jo bo opravljal tudi poseben organ, najpomembnejše odločitve. Najpomembnejše so tiste odločitve, ki so v medsebojni zvezi odločujoče.

Bolje manj, toda tisto temeljito in zato učinkovito! Splošna statutarne določila o tem, da kontrola kontrolira vse in ima pravico pogledati vse, je lahko splošno načelo, toda praktično ni. (Za utrjevanje samoupravnih odnosov in pravic delavcev bo storil več tisti organ, ki bo npr. vsake tri mesece pregledal, kako se uresničujejo pravice delavcev, zapisane v samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkih kot tisti, ki bo vrtal v vse in zato lahko tudi v nič.)

Tudi pri tem, kaj naj bo predmet kontrole, ni za vse enaka uniforma, pač pa so skupna vsebinska področja kontrole.

KAJ KONTROLIRAMO?

Predvsem moramo organizirati kontrolo nad dohodkom, ki je namenjen za enostavno ali razširjeno reprodukcijo. Zagotoviti moramo kontrolo nad združenimi sredstvi tako v asociacijah temeljnih organizacij združenega dela v vseh oblikah združevanja sredstev za določene namene (poslovne ban-

ke, zavarovalnice, interesne skupnosti). Če govorimo o kontroli dohodka, so to tudi obvezni in različni namenski skladi in najrazličnejši izdatki; gre skratka za kontrolo nad tem, kaj se dogaja z rezultati, ki jih je dalo živo delo, in še posebej, kaj je z minulim delom. Velik del dohodka, na katerega nismo dovolj pozorni, so stroški. Tudi tu bo kontrola neizogibna.

Dosledno izpeljana kontrola nad dohodkom postavlja na drugo mesto **preprečevanje ekscesov** (okoriščanja, prisvajanja, korupcije itd.), ker so le-ti predvsem posledica pomanjkljive kontrole poslovanja. Torej posledica in ne vzrok. Vedeti moramo, da je največji eksces odtujevanje dohodka, še posebej presežnega dela izpod kontrole delavcev.

Kontrola nad tistimi sredstvi, ki »krožijo ali se delijo« v organizaciji združenega dela, kot kontrola nad tistimi sredstvi, ki cirkulirajo kot družbena akumulacija — so pa delavčev proizvod (kontrola nad »presežnim de-

lom«) — bo podpora v prizadevanjih, da premagamo odtujevanje, ki trga delavcu iz rok ekonomsko in s tem tudi politično oblast. Zato je kontrola nad gospodarjenjem in kroženjem »presežnega dela« postavljena v središče vsebine dela kontrolnih organov in delavske kontrole sploh. To pa seveda ne pomeni, da prav v ta okvir ne spada tudi kontrola uresničevanja samoupravnih sprejetih norm, kontrola nad uresničevanjem sklepov ter njihove skladnosti z določili samoupravnih aktov. Tudi kontrola postopkov in odločitev s področja delovnih razmerij (sprejem na delo, odpust) so pravice, ki izvirajo iz dela in ustvarjanja presežnega dela.

Obsežen je spisek nalog, ki so lahko predmet kontrole. V učinkovito in praktično kontrolo ga bodo izoblikovale izkušnje, zato tudi nestrpnost ne bi prispevala k oživljanju doslej preveč zanamirane funkcije samoupravljanja.

(iz sindikalnih informacij)

Prihodnjo zimo nas bosta ogrevala nova kotla

Nemška tovarna Omikal nam je že dobavila oba kotla za centralno kurjavo. Od starega kotla, njegovo rojstno leto je bilo 1911, smo se poslovili pretekli teden. Več kot 60 let je služil svojemu namenu. Njegove zmogljivosti so premajhne, da bi lahko ogreval še novo zgrajeno halo. Obenem s kotlom smo se poslovili tudi od večkratnega

premetavanja premoga, ki so ga morali opravljati transportni delavci in pomožni delavci v kotlarni.

Nova kotla bomo kurili z mazutom. Dva pokončna rezervoarja bosta zgrajena v prostoru, kjer je bil sedaj vskladničen premog. Nova ureditev kotlarne bo prinesla tudi lažje delo kurjačem in njihovim pomočnikom.

Novosti iz delovnih razmerij delavcev v združenem delu

V uradnem listu SFRJ štev. 22/73 z dne 19. 4. 1973 je izšel že dlje časa napovedani zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki je stopil v veljavo dne 27. 4. 1973. Ta zakon je ukinil delavnost določil temeljnega zakona o delovnih razmerjih (Ur. list SFRJ štev. 12/70) razen nekaterih določb, ki ostanejo v veljavi še do roka, do katerega se morajo vskladiti nekateri zakonski predpisi z ustavnimi spremembami. Določbe temeljnega zakona o delovnih razmerjih, ki ostanejo začasno še v veljavi, se razlagajo in uporabljajo v skladu z novoizšlim zakonom.

Po dosedanjem temeljnem zakonu o delovnih razmerjih je bilo postavljeno načelo, da delovni ljudje v delovnih organizacijah kot člani delovne skupnosti uspostavljajo medsebojna delovna razmerja in samostojno določajo medsebojne dolžnosti in pravice, ki izvirajo iz združenega dela. Kot bistven pogoj za uspostavljanje delovnega razmerja je bil, da je bil delavec sprejet na delo in da je pričel z delom v delovni organizaciji. Z vstopom na delo se je moral delavec podvreči določilom splošnih aktov (pravilnikov) delovne organizacije. Te akte pa so sprejeli organi upravljanja.

S sprejetjem ustavnih sprememb je prenehalo razmerje med delovno organizacijo in delavcem kot razmerje delavca pri delu in iz dela. Nastalo je razmerje med delavci samimi. Delavci sedaj svoje delo in sredstva svobodno in enakopravno združujejo v temeljni organizaciji združenega dela, to pomeni, da ne nastaja razmerje med delavcem in temeljno organizacijo združenega dela. Pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu urejajo in uresničujejo delavci neposredno in enakopravno, v skladu z ustavo, zakonom, družbenimi in samoupravnimi sporazumi.

Delavci tako urejajo številne pravice in obveznosti kot: način in pogoje pridobivanja lastnosti delavca v združenem delu (po dosedanjem sprejem na delo), pravice in obveznosti in odgovornosti pri delu, osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke, način obračunavanja in izplačevanja osebnih dohodkov, osebnih dohodkov za nočno delo ali delo daljše od polne-

ga delovnega časa, začetek, konec delovnega časa, odmora, dopust, varstvo pri delu, posebno varstvo žena, mladine in invalidov itd.

Pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij se v bodoče urejajo s samoupravnim sporazumom (ne več s pravilnikom), sklenjenem v pisni obliki, le način uresničevanja posameznih pravic in obveznosti se lahko ureja s splošnim aktom (pravilnikom), če je to določeno v samoupravnem sporazumu. Predlog samoupravnega sporazuma pripravi delavski svet temeljne organizacije združenega dela. V postopku mora biti zagotovljena udeležba delavcev in pa udeležba sindikalne podružnice. Predlog določijo delavci z večino glasov, sprejet pa je predlog, ko dve tretjini delavcev pisмено izjavita, da se strinjata s pravicami in obveznostmi, ki so določene v predlogu samoupravnega sporazuma.

O uresničevanju pravic in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu odločajo delavci v temeljni organizaciji združenega dela kot celoti, lahko pa tudi v skupini, oddelkih, delovnih enotah, če je to določeno v sporazumu.

Delavci odločajo o določenih pravicah neposredno, če pa je v sporazumu urejeno, pa lahko tudi organi, ki so jih delavci neposredno izvolili in jim poverili funkcijo odločanja. Te organe pa ne voli delavski svet, kot smo imeli doslej urejeno nekje, to so bile razne komisije, odbori, ampak delavci sami.

Pobude, predloge, mnenja sindikata so dolžni delavci oz. izvoljeni organi obravnavati pri urejanju pravic in obveznosti iz medsebojnih razmerij, pa tudi zavzeti stališča

in o tem obvestiti sindikat.

Naj omenimo še nekaj važnejših sprememb, ki izhajajo iz novega zakona in so drugače urejene kot v dosedanjem temeljnem zakonu o delovnih razmerjih.

— Delavec ima pravico v posameznem koledarskem letu do letnega dopusta, trajajočega najmanj 18, največ pa 30 delovnih dni (dosedaj najmanj 14 dni).

— Pravico izkoristiti dopust ima po tem, ko mu preteče v temeljni organizaciji dolo-

čen čas nepretrganega dela, ki ne sme biti daljši kot 6 mesecev (sedaj najmanj 11 mesecev).

— Delavec, ki zaradi odhoda na odslužitev oz. doslužitev vojaškega roka prekine delo, ima pravico vrniti se v svojo temeljno organizacijo, torej mu ne preneha lastnost delavca, v 15. dneh po odslužitvi oz. doslužitvi vojaškega roka (po našem pravilniku doslej v šestih dneh).

Na kratko smo povzeli važnejše določbe iz omenjenega

zakona, ki jih moramo poznati. O drugih bo govora še kasneje, verjetno bodo nekatere stvari spočetka manjumljive, ker smo se poslužili izrazoslovja, kot ga navaja zakon. Skušali pa smo pri tem tudi ponekaj pojasniti kaj to pomeni. Upamo, da bodo sčasoma stvari jasnejše oziroma umljujejše, ko se bomo privadili dela pri urejanju medsebojnih razmerij. Omeniti je še treba, da moramo medsebojna razmerja v združenem delu (dosedanja delovna razmerja) urediti v skladu z določbami zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu do konca leta 1973 in bo treba še precej razprav na sestankih, pa tudi v časopisju.

A. A.

Cene ... cene ... cene ...

Kaj so cene? Strokovno pravimo temu, da so denarni izraz vrednosti. Pa so res izraz? Najbrž zelo hud, saj nekaterim ob pogledu nanje v izložbah izstopijo oči, druge ob vročih dnevih stresa januarski mraz. Gotovo pa je, da ta izraz pri vseh povzroča slabo voljo ali celo še več. Kot kažejo današnje izkušnje, so cene res nekaj posebnega, saj kljub nekajletnim poizkusom zamrzovanja še niti otrpnile niso.

Poglejmo nekoliko podrobneje, če je ukrep o zadržanju cen na nivojih pred enim letom zadosten za ureditev vprašanja cen ter drugih nestabilnosti na našem tržišču. Kot začasen ukrep je vsekakor pozitiven, vendar le v primeru, da je popoln oz. da zajema naše celotno tržišče. Vemo pa, da zaradi odprtosti našega trga in predvsem zaradi nedoslednega izvajanja ali odstopanja od sprejetih stališč »zamrznitve«, ta ukrep ni dosegel predvidene ureditve. Nasprotno, zaradi določenih sprostitev cen samo za nekatere artikole oz. nekatere panoge nepovezano z ostalimi gospodarsko-tržnimi tokovi se na trgu pojavljajo celo težji problemi in hujša stihija. Blagovni tržni zakoni pa zaradi takih parcialnih administrativnih ukrepov ne pridejo do veljave oz. ne učinkujejo pri urejanju tržišča.

Primerov, ki dokazujejo te trditve je zelo veliko. Ne bi jih našteval. Analizirajmo samo primer v naši proizvodnji bombažne preje.

Znano nam je, da se bombaž skoraj v celoti uvaža in to po cenah, ki veljajo na svetovnem tržišču. Po teh cenah, povečanih za stroške manipulacije uvoza, skladiščenja in odpreme, mi potem kupujemo bombaž pri Direkciji za surovine, Beograd. To pomeni, da surovine kupujemo po cenah, ki se prosto oblikujejo na svetovnem trgu. Nasprotno pa moramo naše proizvode t.j. prejo proizvajati in prodajati po od Zavoda za cene, določenih cenah, kjer ni zajet niti vpliv oz. nihanje svetovnih cen surovin niti vpliv nihanja oz. devalvacije in revalvacije posameznih valut.

Tako nas naprimer stane bombaž za prejo

Nm 20/1 v povprečju	14,50 din/kg
+ prevoz	0,30 din/kg
10 % randma	1,80 din/kg
zaboji, obroči in papir	1,10 din/kg

skupaj: 17,70 din/kg

Ker imamo od Zavoda za cene odobreno ceno za Nm 20/1 ... 18,15 din/kg, pomeni, da nam ostane za predenje 0,45 din oz. 45 starih din. Dejansko pa nas predenje stane 7,45 din/kg, na zunanjem trgu pa nam pri izvozu preje priznajo za predenje celo 9,50 din! Nadaljnji komentar o upravičenosti predpisane cene je verjetno nepotreben.

Ostale solo predilnice so prav tako kot mi zaradi navedenih problemov iskale rešitve:

1. v povečanem izvozu, ker so proste cene in se za bombažno prejo dosegajo višje od domačih in to v povprečju za preko 25 %.

2. v zmanjšanju proizvodnje vseh nižjih Nm preje, kjer so zaradi teh cen izgube največje.

3. v povečani preusmeritvi na proizvodnjo dodelavnih poslov za inozemsko tržišče in

4. na preusmerjanje proizvodnje bombažne preje na proizvodnjo prej iz sintetičnih vlaken, kjer predpisane

cene še krijejo proizvodne stroške.

Posledice teh ukrepov so seveda tudi zelo hude. Iz dnevnega časopisja vidimo, da zaradi pomanjkanja bombažne preje v nekaterih podjetjih in posameznih republikah že stoji okrog 40 ponekod celo 50 % proizvodnih kapacitet predvsem pri solo tkalnicah in trikotajnih proizvodnih objektih. Sklep o intervencijskem uvozu preje je smešen, če vemo, da so cene za te artikole na zunanjem trgu od 6 pa celo preko 10 din večje od domačih. Izgube, ki pa nastajajo zaradi zastojev v proizvodnji pa vsekakor niso v korist stabilizacije našega gospodarstva.

Res je tudi, da bi eventualna sprostitev cen pomenila pri nekaterih artiklih ponovno podražitev, ki jo v uvodu kritiziramo; vendar bi cena oblikovana na tržišču, imela trajnejšo vrednost, oz. bila bi bolj stabilna od administrativno predpisane.

Tudi dejstva, da predilnice izvažamo prejo (kljub doseganju zelo ugodnih cen) dokazuje, da gospodarimo nesmotrno, ker izvažamo polproizvode. Z izvozom preje se namreč ustvariti za 1 kg v po prečju 1,50 \$ deviznega učinka, z izvozom tkanin pa v po prečju 4 do 5 \$.

Vidimo, da je problematika pereča in zahteva hitro ter temeljito ukrepanje in to ne z delnimi reševanji, kot je sedaj primer 8 %-nega poprečnega povečanja cen bombažne preje (tkanin pa ne!), temveč z reševanjem in odpravljanjem vseh vzrokov nestabilnosti in stihije v našem gospodarstvu. To pomeni, da moramo v večji meri koristiti ekonomske metode (programiranje elementi trga, planiranje, kontrola itd.) kot pa v tolikšni meri dostikrat celo dvomljive administrativne ukrepe.

Pat

Prisluhnimo utripu življenja za delovnimi stroji

Na vseh področjih našega življenja prehaja pristojnost iz zveznih organov na republike. Pravna podlaga za prenehanje zvezne pristojnosti je podana z ustavnimi amandmaji. Zakonodajni organi želijo s temi ustavnimi spremembami dati neposrednim proizvajalcem več pravic in odgovornosti, kjer so podani pogoji, samoupravljalci ustanavljajo temeljne organizacije združenega dela.

Tudi zakonodaja iz varstva pri delu bo od 31. 12. 1973 prišla iz zvezne pristojnosti v republiško. V delovnih skupnostih bodo delavci sami določali interno zakonodajo iz varstva pri delu v skladu z zakonskimi določili. Ali so samoupravljalci zrelji za take velike odgovornosti do varstva pri delu? Ali ne bodo poznali samo pravice, dolžnosti pa ne bodo razumeli.

Naša skupnost ima v neposredne proizvajalce veliko zapredanost in ravno od neposrednih proizvajalcev in delavske kontrole se pričakuje, da bodo vse pomanjkljivosti in druge napake sproti odстранjevali.

Naš kolektiv vlaga v obnovo in modernizacijo podjetja veliko sredstev. Ukinitev nočnega dela žena je prav tako povezana z novo investicijo in dodatnimi finančnimi sredstvi.

Zato je upravičeno upanje proizvajalcev, da bo tudi širša skupnost razumela težave in z vsemi možnimi olajšavami in ukrepi pomagala, da bomo finančno sposobni izpolniti program razvoja podjetja.

Kaj naše proizvajalce še posebej zanima? Pa jim prisluhnimo. Pojdimo skozi vse posamezne obrate. Naša skladišča so vedno dobro založena s surovinami. Transportni delavci zlagajo surovine s pomočjo viličarjev v višino 4 metrov. Kakšne probleme imajo ti delavci?

V letu 1973 so še novi delavci naredili izpit za premikanje vagonov na industrijskem železniškem tiru in za opravljanje del v transportu. Na tihem si želijo, da se jim prizna zaščitna obutev in nekoliko višji osebni dohodek. Življenjski stroški rastejo. Vsi redno hodijo na malico, ki jim veliko pomeni posebno ob vremenskih nepravilnostih, ko dežni plašči ne zadržujejo mokrote. Veseli so, da je vsaj skladiščna rampa pod streho. Upajo, da bo transport gotovih izdelkov in surovin po dograditvi nove hale skrajšan, jame na transportnih poteh pa zalite z betonsko oz. z asfaltno prevleko.

CISTILNICA

Od vzhoda do zahoda podjetja brnijo čistilni stroji. Delavno območje posluževalcev strojev je veliko, stroji visoki do 4 metrov. Pri stiskalnih omarah so posluževalci strojev kot kapitani ladij, ki vodijo ladje varno v pristan. Ob pritiskanju na tipkala se prižigajo raznobarvne lučke, pri novih strojih so toni ropota nižji in manj boleči. Transport materiala v čistilnici je mehaniziran. K strojem so pritrjene elegantne Elanove

lestve. Vendar od časa do časa zmoti enakomeren ritem strojev krik posluževalca.

Pri posluževanju čistilnih strojev so poškodbe težjega značaja. Kakšne želje imajo delavci v čistilnici? Ko je bila čistilnica še majhna so imeli skupno garderobo in so bili med seboj bolj povezani. Sedaj pa je čistilnica zelo velika. Delavcem, ki imajo nekaj zemlje, je 4. izmensko delo primerno. Smotno uporabijo dva prosta dneva, vendar jih mika tudi prosta nedelja. Smo še v razvoju...

PREDPREDILNICA

Prvi vtis, ki ga dobi obiskovalec v predpredilnici je izredna čistoča okoli strojev in široke transportne poti, posebno v bombažni predpredilnici.

Klimatski pogoji so ugodni. Na mikalniki in raztezalkah delajo predvsem mladi delavci. Se pred leti so delale na mikalniki izključno žene. Samo Ljudmila Bregar še dela na mikalniki — edina. Povedala mi je, da posluhuje mikalnike preko 20 let in bi bila rada kot posluževalka tudi upokojena.

V oddelku je urejen transport. Nabavljeni so transportni viličarji za skladiščenje pločevinastih košar, palet med stroji se blešči polakirani parket. Napredujemo.

Le flyerke potožijo: od vlaččenja polnih loncev nas bolijo roke. Marsikatera predica se časovno nasloni na stranicco stroja — krčne žile. Večina predic že uporablja ortopedsko obutev. Kadar prede mo slabše kvalitete je veliko prahu, čeprav so novi stroji, mi je potožila Vera. Rad verjamem. V pomoč za delo pri snemanju težjih flyerskih navitkov prihajajo mladi fantje. In prav je tako. Mladostne sile predic z leti pešajo. Z novo garderobo so predice kar

zadovoljne. Skoro bi bila že premajhna. Pa pojdimo v vlagalnico. Vlagalkam v teh razmerah primanjkuje zraka, polne košare postajajo vse težje... Le pogum! Skozi odprtine novega jaška dvigala se svetlika nova dvorana — nova vlagalnica.

PREDILNICA

Ko se ob malici ustavijo predilni stroji nastane tišina, ki je nismo navajeni. Nekaj predic odhiti v garderobo, kjer jih čakajo sendviči in mleko. Pogumnejši odidejo na toplo malico v menzo. Končno je v večjih obratih na razpolago kava in čaj. Grelne avtomate nadzira in jih polni prikupna nova delavka menze. Za stroji imajo predice veliko želja... Osvojitve nagrad jevanja po številu vreten... Nadurno delo je ukinjeno. Za dan žena želimo drugo leto, da prejmemo denar ob dnevu žena. Tako pa ne vemo za praznik, če dobimo nagrado šele ob mesečnem izplačilu osebnih dohodkov. Želimo več pozornosti ob praznikih. Kot

proizvajalke imamo več težav pri oskrbi in vzgoji otrok. Prva leta se je manj zaposlenih odločalo za letovanje v Novigradu in Gozd Martuljku. Tončka je izjavila: »Prvič sem letovala v Novigradu, ko me je na letovanje poslal sindikat. Sedaj grem v Novigrad na letovanje z družino vsako leto. Tudi cene letovanja niso previsoke.«

SUKALNICA

Proizvodnja je organizirana v treh oddelkih in v predilnici sintetične. Utesnjeni oddelki z nezadostnim zračenjem. Zaposleni v teh oddelkih z upanjem gledajo v novo stavbo previjalnice.

Ker je čas obiska potekel, prostor v našem časopisu omejen, bi stopili v ostale oddelke drugih. Tudi v teh oddelkih živijo in delajo dobri ljudje. V petekletih letih smo dosegli veliko uspehov in pričakujemo, da bomo premagali trenutne težave, s katerimi se še moremo boriti.

F. Lesjak

Zgledno urejena družina

Ko gremo mimo čebelnjaka, pravzaprav niti ne pomislimo, kako zanimivo teče življenje v njem. Če je družina močna, šteje tudi čez deset tisoč čebel. Vsaka ima točno določeno delo, ki se začne že takoj prvi trenutek, ko se izleže. Najprej mora počistiti celico v kateri se je iz jajčeca razvila. Potem nekaj dni dela samo v panju in šele potem odleti tudi na pašo. Sredi sezone je življenjska doba čebel komaj pet do šest tednov. Če je paša dobra, čebela toliko prej potroši svoje moči. Čebele, ki se izležejo proti jeseni, se pred zimo dobro založijo s hrano. Če ni paše, jim mora čebelar dati sladkor. Potem se zberejo v kepo in tako stisnjene skupaj preživijo najhujši mrz — verjetno, da ni treba posebej poudarjati, da na mrazu čebela odpne. Spomladi se začne novo življenje in novo delo za čebele. Če ni čebelar dobro poskrbel zanje in če je bila družina že prej precej izčrpana, se lahko zgodi, da spomladi pomete iz panja samo še mrtve čebele — družina je padla. Le redki čebelarji se v naši okolici poklicno ukvarjajo s čebelami, v glavnem je vse to le prijeten konjiček. Tako tudi naš traktorist Janez Ilovar čebelarji s šestimi družinami.

»Pred osmimi leti sem začel. Nagovoril me je tast. Sicer nimam veliko, razmišljal sem, da bi dokupil še nekaj panjev in napolnil še zgornjo vrsto v čebelnjaku — skupno bi imel tako petnajst panjev. Kupiti pa bi moral še drugo novo opremo, to pa precej stane.«

Stala sva pred njegovim čebelnjakom v Zavrstniku. Prvi temni oblaki so se pokazali iz za hriba in kdor čebele pozna, je lahko takoj ugotovil, da bo dež. Niti ena ni več odletela iz panja, vse so se vračale domov.

»To je najbolj gotov znak, da bo kmalu dež.« In res ni

Čebele, svojvrsten konjiček za današnje dobo.

minilo niti deset minut, ko so že padle prve kaplje.

Je član čebelarske družine Litija, nekaj čebelarskega znanja je dobil iz strokovnega časopisa, še več pa iz vsakodnevnega opazovanja dogajanja v panjih in pred njimi.

»Čebele so res nekaj posebnega. Samo pogledajte satnico, kako je čudovito izdelana in koliko življenja se pravzaprav odvija na njej.

Na pašo jih ne vozim, imam preslabe panje, ki niso primerni za transport. Včasih jih pridem tudi trikrat tedensko pogledat, vsako nedeljo pa prav gotovo. Roje navadno preprečim, ker mi tako nastaneta dve slabši družini in je včasih celo nevarno, da ne bi katera padla čez zimo.«

Mnogi zmotno mislijo, da je dovolj, če postavijo čebelnjak, vanj nekaj naseljenih panjev in vsako leto bodo čebele nanesele lepe zaloge medu.

»Mogoče se ne bom veliko zmotil, če rečem, da poprečno letno natočim od 60 do

70 kg medu, odvisno seveda od letine. Če bi računal vse ure, ki jih prebijem ob čebelah in še sladkor, ki ga morajo dobiti za prezimovanje, bi bil ta med gotovo precej drag. Približno sedem kilogramov dobi vsaka družina sladkorja za zimo. Vsa ta leta, ko čebelarim, sem tudi redno užival med in nisem bil nikoli bolan. Zdi se mi, da mi koristi, pa saj ga zdravniki tudi priporočajo.«

V rokah je prinesel sat, poln je bil zalege, kar pomeni, da se družina izredno dobro razvija. Njegove čebele tudi niso preveč »hude«, kot to imenujemo laiki.

»Če me po rokah pikajo, se mi ne pozna in nekateri celo trdijo, da je to dobro zdravilo proti revmi. Po glavi se jim ne pustim in raje nosim zaščitno kapo.«

Če hočeš dobro gospodariti s čebelami, jih moraš tudi dobro poznati in vse to je tov. Ilovar v teh letih že pridobil in zato bo verjetno število družin še povečal in tako ohranjal živalce, ki so v nekaterih krajih že prava redkost.

Janez Ilovar pred svojim čebelnjakom.

Predstavljamo vam

Rafaelo Mele

Jasno in toplo sončno popoldne se je začelo nagibati v še bolj čudovit večer. Vse je že zbrstelo in ozelenelo. Vsako leto enako in vendar tako čudovito. Pogled je skozi okno uhajal na ozelenele griče litijske okolice.

Mojstrska pisarna v bombažni predilnici. Malo začetne zadrege in beseda je stekla. V predilnico je prišla leta 1958, dve leti je bila snemalka in potem je postala predica — pot večine naših žensk.

»Delam po normi, ki pa ni ustrezno narejena. Ker mešanica slabo teče, norme ne dosegamo. Tudi če še tako garamo, je previsoka. Pri dobri mešanici še nekako gre.«

Seminar je brez dvoma pomembna oblika obveščanja neposrednih proizvajalcev.

»Takšni seminarji naj bi v bodoče še bili. Vsako dva. Mogoče ne bi bilo slabo, če bi na teh seminarjih ali pa kako drugače seznanili ženske, kako ravnati s posameznimi aparati ob požaru. Precej smo že pozabile, nekaj pa je tudi novih aparatov, o katerih delovanju in uporabi nismo še ničesar slišale. Enkrat nam je gasilec pokazal kar v garderobi in ne bi bilo slabo, če bi nam še kdaj.«

Med pripovedovanjem je večkrat pogledala na uro. Na stroje je v tem času popazila sodelavka.

»Slabo ni, dobro tudi ne, srednje bi lahko rekla.. Če pomislimo koliko truda je vložnega, sploh, kadar je mešanica slaba.«

Za aprilske osebne dohodke je Izvršilni odbor dvignil indeks za izračun osebnih dohodkov.

»Jeza bi bila velika, če ga ne bi dvignili. Res je, da je bilo zastojev veliko. Težko je reči, kdo je kriv. Predice verjetno še najmanj, če morejo stroji stati, ker ni predpreje,« je odločno povedala. Prej mirna pripoved, se je na mah spremenila, a se je potem kmalu vrnila tista mirnost.

Na delo se vozi 6 km. Čaleč s kolesom, doma ostane dva otroka pri tujeni materi.

»Drugače bi jih pustila sama, sedaj sta že dovolj velika.«

Z možem gradita novo hišo in v podjetju je zaprosila za kredit.

»Nisem dobila vsega, za kar sem prosila. V treh letih sem dobila tri milijone starih din. Pet bi jih po pravilniku lahko. Tudi

vse hkrati bi bilo mnogo bolj ugodno.

Ne zdi se mi pravično, da lahko tisti, ki stanujejo v predilniških stanovanjih dobijo tri milijone več. Prvič jim je podjetje pomagalo, ko jim je dodelilo stanovanje, sedaj imajo še možnost, da dobijo večje kredite.

Sredstva za ta sklad pa ustvarjamo vsi, pa jih eni lahko toliko več koristijo. Ker hiša še ni dograjena, bom še zaprosila.«

Odšla je na svoje delovno mesto med tri stroje, kjer teče njen delovni dan. Na precej vretenih so bile nitke potrgane in jih je morala »poštukati«.

Rafaela Mele: norme niso dobro urejene.

V marcu in aprilu so bili seminarji za vse zaposlene. Udeležba je bila dobra in kako so poslušalci zadovoljni s povedanim?

»Veliko reči smo slišali, veliko zanimivega. Nekateri stvari so bile predicam nerazumljive. Predvsem poglavje o zakonodaji je bilo podrobno obdelano, a včasih za nas kar malce pretežno. Za predice so bile posebno zanimive stvari, o katerih je govoril tov. Krnc. Nerodno je predvsem čakanje na seminar. Delo smo končale ob 11.30, seminar se je začel ob 13. uri. Domov nismo mogle in smo čakale kar v menzi. Tako smo bile od doma od 3.30 zjutraj pa do 17. ure zvečer. Tiste, ki stanujemo izven Litije pa še dlje.«

Pogovor je nanesel tudi na odnose med sodelavci.

»Več razumevanja bi moralo biti med ženskami. Res je, da so to največkrat le trenutni izbruhi, a tudi teh ne bi bilo treba. Vsaka hoče uveljaviti svojo voljo, vsaka ima svoj prav, zato je večkrat težko najti skupni jezik.«

Razmišljala je tudi o vzrokih. Težko je reči, kaj je narobe, da večkrat pride do neljubih scen in podobnega.

»Mešanica slabo teče, ženske so živčne in se jezijo, če bi dobro teklo bi bilo tega mnogo manj.«

V predilnico hodimo zato, da delamo in da smo za to delo tudi plačani — vsaj tako naj bi bilo. In denar je tista točka, kjer smo vsi najbolj občutljivi.

Prosti čas naših otrok

Ljubljancem bi gotovo rekli o Litijanih: Blagor njihovim otrokom, dovolj prostora imajo za igre, ker niso utesnjeni med zidove stanovanjskih blokov. Vendar Litijani občutimo, da temu ni tako. Ne samo sedaj, ko je mestece zaradi gradbenih del utesnjeno na vseh koncih, tudi sicer so otroci »v napoto«, kamor stopijo. Radi imamo lepo urejene zelenice in ni prav, če pade žoga nanje — seveda otroška logika tega ne razume. Ker ni drugega prostora za kotikanje so ulice pred stanovanjskimi hišami edino mesto za te namene — da o nevarnosti in hudovanju avtomobilistov ne govorimo. Res imamo lepo nogometno igrišče vendar samo za športno udejstvovanje treh nogometnih moštev. Veliko dobrega je slišati tudi o delu in organizaciji košarkarske ekipe. Pri namiznem tenisu v šoli je veliko otrok in en sam učitelj, zato pridejo premalokrat na vrsto. Toda, kje se udeležujejo ostali otroci? Večina nikjer, čeprav bi jih starši, tudi za delno plačilo raje prepustili kakršnikoli organizirani športni dejavnosti, kakor nevarni cesti in potepanju.

Vam je poznan primer baleta, ki ga je organizirala v Litiji Delavska univerza? Kljub temu, da bodo starši križali del stroškov, vadi balet ena učiteljica dvakrat tedensko 70 otrok. Predvsem je zanimivo, da se toliko otrok zvrsti v dobrih treh urah v eni učilnici otroškega vrtca. In koliko veselja imajo otroci, pravijo, da bodo konec šolskega leta že nastopili. Gledalcev gotovo ne bo manjkalo.

Nehote se nam ob tem primeru vsiljuje misel ali ne bi mogli kaj takega napraviti tudi npr. s telovadbo ali kako drugo dejavnostjo. Res je telovadnica majhna in ogrevanje slabo. Slednje bi se skoraj gotovo lahko tehnično odpravilo, majhen prostor pa ne more biti edini izgovor, da telovadnica in igrišče ob poznih popoldnevih, večerih in sobotah samevata. Skupina dvajsetih ljudi bi seveda v kakšni lepi telovadnici bolje

vadila, skromno in z dobro voljo pa tudi v obstoječi. Dobre volje pa mladim ljudem ne manjka, torej je vzrok drugje. Kako radi imajo telovadbo in šport šolski otroci, občutimo šele takrat, ko so zaradi neubogljivosti s tem, da celemu razredu odpade ura telovadbe. Ena od tistih dveh, ki jih imajo po urniku na teden!

Kaj pa spomladi in jeseni? Šolsko igrišče je dovolj veliko za uro organiziranih telovadnih vaj. Pri nas je v teh sezonah najbolj priljubljena »med dvema ognjema«. Kaj pa ostalo?

Res, da radi hvalimo dobre stare čase. Pa jih dajmo še enkrat. V dokaj skromnih razmerah sta pok. Plenčar in Bitenc opravila veliko uspešnega dela z mladino na tem področju. In kdo naj ga sedaj? Predilnica, pa tudi druge delovne organizacije gotovo ne bi odrekle materialne pomoči za event. popravila objektov, ostalo pa je gotovo bližje delovnemu področju drugih ustanov in organizacij. In od tam bi naj prihajale pobude.

V svetu poklicev

Litijska osnovna šola Dušan Kveder-Tomaž je od 22. do 27. aprila letos organizirala razstavo o poklicih — edinstveno v Sloveniji. Razstava je učencem pokazala težavnost in zahtevnost številnih poklicev ter njihovo primernost za fante oz. dekleta. Razstavo so pripravili učenci sami ob pomoči tov. Eli Damjanove. Lahko rečemo, da je razstava dobro uspela.

Namen razstave je bil prikaz poklicev, za katere dijake usposablja šola druge stopnje. Učence so seznanili s pogoji za vpis v te šole in le bežno o visokošolskih poklicih.

Vse to je bilo prikazano na fotografijah, plakatih, letakih, razpisih za poklice, itd. Za pomoč so učenci zaprosili delovne organizacije in izo-

braževalne centre ter vodstva šol širom po Sloveniji. Odziv na te prošnje ni bil največji in v bodoče bi morali ravnati na tem področju več storiti. Nekaj šolskih centrov je pozdravilo zamisel in so poslali gradivo za razstavo.

Nekaj posnetkov za razstavo so pripravili člani fotokrožka na šoli, razstavljenih je bilo tudi nekaj nalog o po-

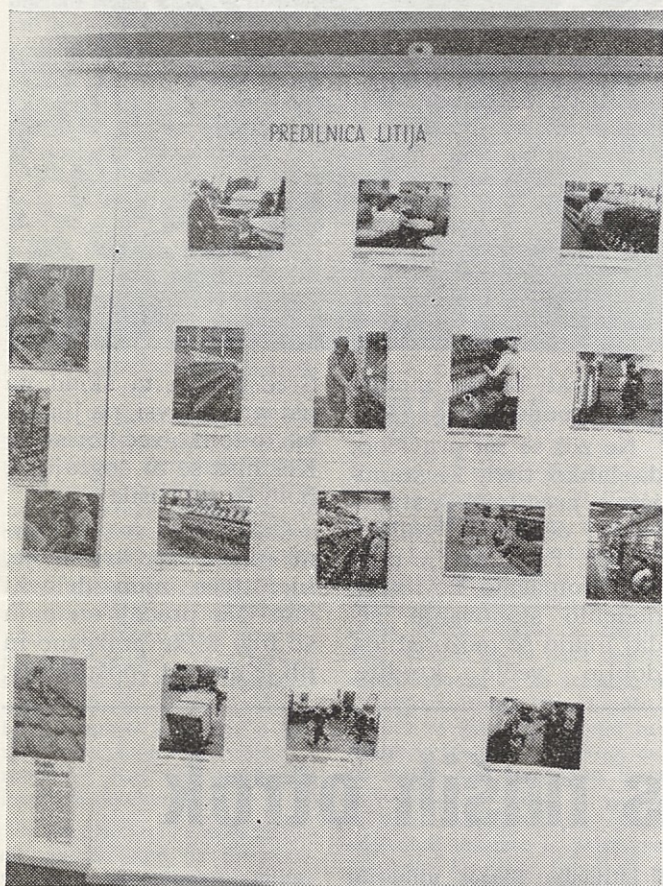
klicih in po več likovnih del učencev na temo o poklicih.

Na razstavi je sodelovalo tudi naše podjetje. S fotografijami smo predstavili nekatera delovna mesta in pa naše izdelke kar v originalu. Vsem učencem osmih razredov je predaval o poklicih v predilnici tov. Niko Stamatovski, pomočnik direktorja proizvodnega sektorja.

Ideja za razstavo se je porodila mladincem osnovne šole v začetku šolskega leta ob planiranju njihovega dela za tekoče leto in spomladi so jo uspešno uresničili.

Številne fotografije s tekstom so ponazarjale poklice, za katere se lahko odločijo učenci po končani osnovni šoli (zgoraj). Na razstavi je sodelovalo tudi naše podjetje (levo).

Ali veste, kako je nastal frotir?

Po starem izročilu je frotir nastal v Turčiji. Nek tkalec pri svojem delu ni bil najbolj vreden in tudi ne priden. Ko je tkal bombažno tkanino, ni nit dovolj zategoval. Šele čez čas je opazil, da je naredil odpadno blago namesto uporabne tkanine. Izdelani kos je zadržal, a ker mu je bilo vroče, ga je del odrezal in si obrisal potno čelo. Bil je presenečen, ker je bila tkanina izredno mehka. Tako je frotir začel svojo zmagovito pot po svetu, ki se še danes in končala.

Koliko bomo plačali za posest osebnih avtomobilov

Dne 28. 2. 1973 je sprejela skupščina socialistične republike Slovenije na seji republiškega zbora in na seji gospodarskega zbora zakon o davku na posest osebnih avtomobilov.

Davek na posest osebnih avtomobilov se uvaja za dobo enega leta ter ga plačujejo imetniki osebnih avtomobilov. Omenjeni davek se bo plačal ob podaljšanju registracije oz. registracije novega vozila pri pristojnem upravnem organu SO Litija.

Davek na posest osebnih avtomobilov se plačuje glede na delovno prostornino motorja in znaša

— do 900 ccm	80 din
— do 1350 ccm	120 din
— do 1800 ccm	170 din
— do 2500 ccm	250 din
— do 3150 ccm	380 din
— nad 3150 ccm	550 din

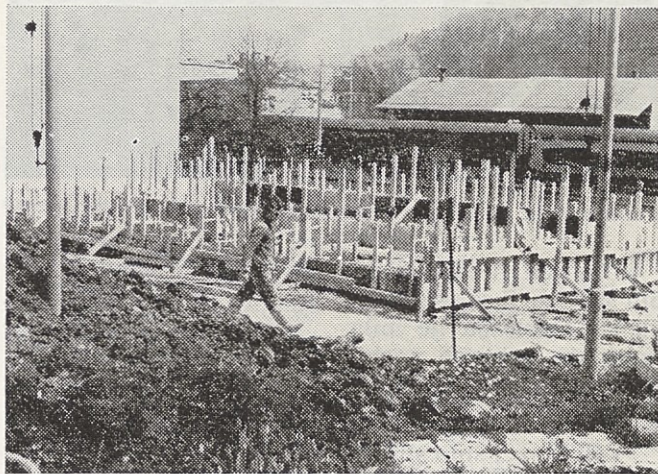
Denar, zbran na ta način, se odstopa občini, na območju katere je bil pobran, o uporabi le-tega pa bodo občine sklenile družbeni dogovor. Tako nam bo ob plačevanju te dajatve »nekoliko lažje pri srcu«
glede na to, da bo tako zbran denar ostal v naši občini.

Novi prostori za komercialni sektor

Podjetje se iz dneva v dan širi. Razmere kličejo po upravnem poslopiju, kjer bodo združene vse službe, že dolgo vrsto let. Še posebno na tesnem so delavci v splošnem sektorju, vsako upanje na kakšno novo delovno moč je zaenkrat nemogoče, ker ni nobenega prostora. Zato je bilo odločeno, da se za potrebe komercialnega sektorja zgradi nova montažna zgradba, sedanje prostore pa zasede splošni sektor, da se bo delo v obeh sektorjih vsaj nekoliko normaliziralo.

Temelje za novo zgradbo so že zabetonirali. Sredi poletja bo poslopje urejeno in lahko računamo na preselitev.

Zgraditi moramo tudi novo vratarnico, ker je stara ob novogradnji ostala skoraj sredi podjetja. Nova vratarnica s telefonsko centralo bo montažna. Sedanje bomo porušili in bomo tako lahko uredili dvorišče, ki ga tako kravvo potrebujemo. Ob prizidku nove hale je predvidena nakladalna rampa za nakladanje preje na tovarnjake in bo tako sedanja gneča nekoliko zmanjšana.

Ob skladišču bo montažna zgradba za komercialni sektor.

Priprava temeljev za novo vratarnico.

Poročilo o izdajanju glasila »Litijski predilec« v letu 1972

»Tovarniški obveščevalec« smo s 1. 1. 1972 preimenovali v »Litijski predilec«. V letu 1972 je izšlo 12 števil v skupni nakladi 16.800 izvodov.

Številke 1, 2 in 3 so izšle v nakladi 1.100 izvodov, številke 4—12 pa v nakladi 1.500 izvodov.

S 1. 4. 1972 smo namreč pričeli pošiljati glasilo tudi našim upokojemcem. Trenutno prejema glasilo poprečno 370 naših upokojemcev in to brezplačno. Če sta naša upokojenca mož in žena pošiljamo le po en izvod.

Stroški izdajanja glasila so bili naslednji:

Stroški tiskanja	81.397,35 din	80,74 %
Neto honorarji	17.471,70 din	17,33 %
Prispevki od honorarjev	1.948,50 din	1,93 %
S k u p a j :	100.817,55 din	100,00 %

Stroški oziroma cena za en izvod:

Stroški tiskanja	4,84 din
Neto honorarji	1,04 din
Prispevki od honorarjev	0,12 din
S k u p a j :	6,00 din

Uredniški odbor šteje 6 članov, in sicer:

Ankon Albin, Kralj Martina, Cvetežar Gusti, Keržan Vinko, Majcen Milan, Bizjak Branko.

Pri delu uredniškega odbora redno sodeluje refent za tisk in propagando tov. Štraus Tone.

Uredniški odbor se sestaja pred izdajo vsake številke in na svojih sejah okvirno določa vsebino naslednje številke.

V preteklem letu je s prispevki sodelovalo 26 članov kolektiva in en zunanji sodelavec.

Odgovorni urednik:
Bizjak Branko

Svilanit — naš največji odjemalec

Odločili smo se, da bi v našem časopisu od časa do časa predstavili tudi kakšnega našega kupca. Začeli smo pri največjem. Svilanitu iz Kamnika prodamo letno približno 1300 ton bombažne preje. Pri nas kupujejo v glavnem Nm 20/1, Nm 28/1, Nm 34/2, Nm 40/2, Nm 50/2, Nm 60/2 in Nm 60/2 česana. Iz te preje izdelujejo eno samo vrsto tkanine, to je frotir, ki ga porabijo v največji meri za brisače in kopalne plašče ter še nekatere druge artikle. Pri izdelavi frotirja uporabljajo skoraj izključno našo prejo.

PRVE TEŽAVE PRI MEHKEM PREVIJANJU

Prejo, ki jo pri nas kupijo na varkopsih ali papirnatih konus cevkah, najprej previjejo na luknjičaste cevke iz nikelina ali plastike. Tu se prvič pokažejo napake v preji. Težko je predvsem zaradi vozlov. Pomembno je tudi, kakšen je na kopsu začetek predenja. Več težav povzroči jo tudi podsuti navitki. Od nas želijo predvsem dobiti

Iz barvne prepeljejo navitke še enkrat na previjanje, kjer vso prejo parafinirajo, ker pri barvanju izgubi naravne maščobe, ki pa so pri nadaljnji predelavi nujno potrebne. Sele sedaj je preja pripravljena in gre lahko v snovalnico, kjer navijajo osnove za posamezne vrste frotirja. Na statvah v tkalnici nato tkejo danes zelo iskani frotir z najrazličnejšimi vzorci in barvnimi variantami. Tkanino nato razrežejo v

modernejši, visokoproduktivne statve.

PONOČI LE MALO ŽENSK

Podjetje je lani zaposlovalo 655 delavcev, od teh je bilo 477 žensk in 178 moških. Delajo v glavnem v 2 izmenah, nekateri oddelki (snovalnica, tkalnica in barvarna) pa v 3 izmenah. Ponoči dela tako le od 70 do 90 žensk, pa še ta številka se iz meseca v mesec spreminja. Delajo predvsem v snovalnici in tkalnici, barvarna pa zaposluje samo moško delovno silo. Republiški sekretariat za delo je dal podjetju dovoljenje za nočno delo 100 žensk in mladotnikov. Intenzivno razmišljajo o ukinitvi nočnega dela žena in zato bodo tudi razširili proizvodne zmogljivosti. Red v oddelkih je vzoren in čeprav gradijo, ni nikjer nereda (kot je navadno pri nas).

Podjetje je lani doseglo nekaj čez 100 milijonov celotnega dohodka. Od tega je bilo podjetniške akumulacije (skladi in amortizacija) 15 milijonov. Dohodek delijo po naslednjem ključu: 72 % gre za osebne dohodke, 28 % pa za sklade.

Poprečni osebni dohodek znaša za prve tri letošnje mesece 1.870 din z izplačilom po zaključnem računu 1972, brez tega pa 1.650 din. Lanskoletno poprečje osebnih dohodkov znaša 1.750 din in je podjetje uvrstilo nekam v sredino slovenske tekstilne industrije.

Tovarna Svilanit je imela lani tudi težave z likvidnostjo, predvsem pri svojih odjemalcih. Podjetje je dobro poravnalo obveznosti do dobaviteljev, mnogo slabši pa so bili njihovi odjemalci. Trenutno stanje pa je naslednje: vrednostno so dolžniki 4-krat večji od upnikov.

TOČNO DOLOČEN DELOVNI KOLEDAR

Na začetku vsakega leta sprejme delavski svet tri delovne koledarje: za eno, dvo in troizmensko delo. Za delovni koledar veljajo posebna pravila.

Vsak mesec mora imeti najmanj 22 obračunskih dni. Tako se zgodi, da morajo delati vse sobote v mesecu, kak drug mesec pa nobene.

Če med proste dni pade en delovni dan (letošnji ponedeljek pred 1. majem), se takrat ne dela. Manjkajoči dan nadoknadijo s sobotnim delom. Tako so bili prosti za letošnje prvomajske praznike kar 6 dni.

Delovni koledar velja strogo za vse oddelke in izmene. Pravico spremembe ima samo delavski svet.

V CELOTI IZPLACAN REGRES

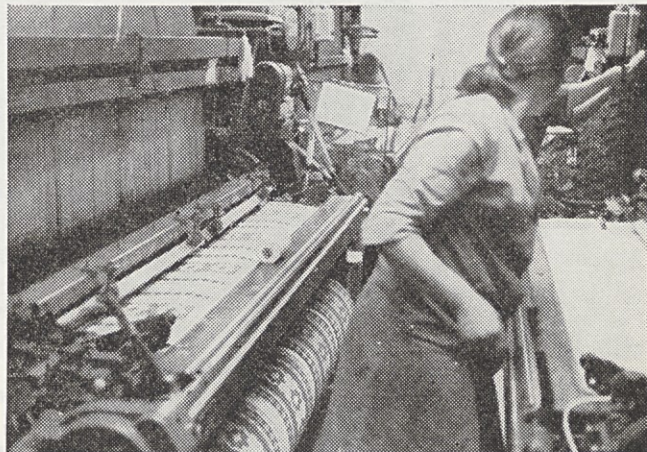
Regres za dopuste so izplačali vsem zaposlenim, ki jim pripada dopust v letošnjem letu. Vsakdo je prejel 600 din. Lani je podjetje kupilo počitniško hišo na Rabu, v sklopu

kranjskega Tekstilindusa imajo 3 počitniške hišice v Pineti v Novigradu in pa koč na Veliki planini, kjer smo sosedje.

Cene penzionov za letošnje leto še niso potrdili, verjetno

ŠPORT, KI POVEZUJE

Se nekaj je treba poudariti. Veliko članov Svilanitovega kolektiva se v prostem času ukvarja s športom. Za katerokoli športno panogo lahko takoj sestavijo ekipo, ki bo

Tkalnica. Tako iz preje, ki jo spredemo pri nas, nastaja frotir. Tudi tu se vodi naša skrb za kvaliteto (dobro ali slabo).

pa bodo okrog 50.—din. Razlika do ekonomskih cen pokrije podjetje s sredstvi, ki jih v ta namen določijo po posebnem ključu, glede na uspešno poslovanje podjetja. Lani so v 4 poletnih mesecih na ta način zbrali 60.000 din.

Njihova menza ima omejene zmogljivosti. Topli obrok dobijo iz Duplice, na voljo pa je tudi hladna malica. Na uspelem referendumu so se vsi zaposleni odločili, da dajo zaslužek 4 sobot za izgradnjo nove menze. Tako so zbrali okrog 40 milijonov s. din.

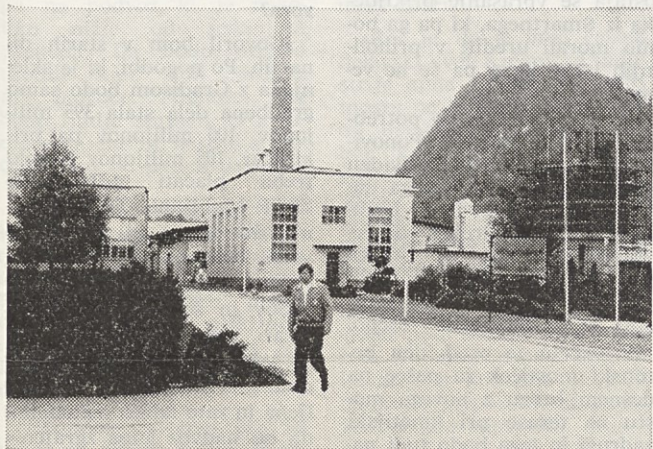
podjetje prav gotovo častno zastopala. Zato tudi prirejajo najrazličnejša športna tekmovanja, ki povezujejo vse zaposlene v celoto in utrjujejo med njimi prijateljske vezi ter zavest, da so vsi člani enega kolektiva.

Pri tem delu se predvsem odlikujeta sindikalna organizacija in pa društvo inženirjev in tehnikov tekstilcev. Takšno dejavnost pa v našem podjetju zelo pogrešamo in nam bi bil kamniški Svilanit lahko za vzgled.

T. Štrus

Ob vratarnici so uredili trgovino, kjer po tovarniških cenah prodajajo svoje izdelke.

Urejena okolica tovarne naredi na prišleca prijeten vtis. Svilanit bi bil lahko za zgled marsikomu!

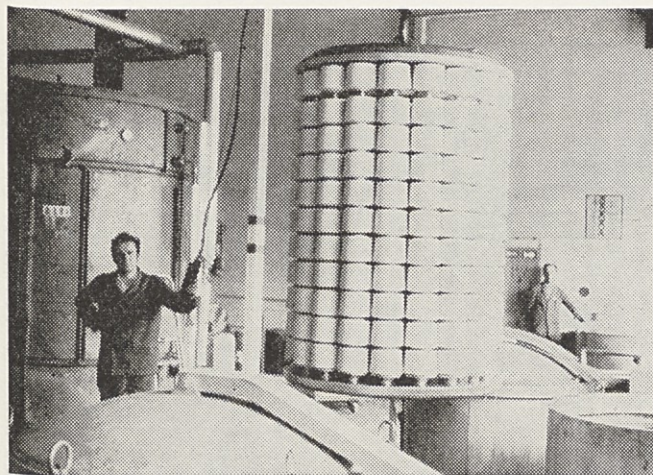
čimbolj enakomerno prejo, lepo po izgledu, (čim manj napkov), ker s tako prejo dosežejo res kvaliteten frotir.

Vso prejo na teh posebnih cevkah transportirajo v barvarno, kjer jo barvajo ali pa belijo. Le manjše količine gredo v proizvodnjo »surove« in šele pozneje barvajo tkanine. Pomembna pri križnih navitkih je enakomerna trdota navitka, ker se le tako preja enakomerno pobarva.

brisače, jih zarobijo in pripravijo za trg.

KRAVATE PO ZADNJI MODI

Tovarna Svilanit ima še en oddelk, kjer tkejo naravno, v glavnem pa umetno svilo. Iz te tkanine potem izdelujejo kravate. Določen del tkanine tudi uvozijo iz Italije, da tako lahko sledijo zadnji modi na zahodu. V tem oddelku imajo postavljene tudi naj-

Krožni navitki pripravljeni za barvanje. Pomembna je enakomerna trdota navitka, ki je odločilna pri barvanju.

Čez most in nadvoz

Vladimir Cerar, načelnik oddelka za gospodarstvo SOb Litija

Litija se je spremenila v eno samo gradbišče. V prihodnjih dneh lahko pričakujemo še eno novo gradbišče — gradbeno podjetje Gradis iz Ljubljane, ki gradi most, bo začelo pripravljati teren za nadvoz. Po pogodbah morata biti oba objekta odprta za ves promet še letos, kar se bo, če ne bo prišlo do večjih zastojev, tudi zgodilo. Ker naše bralce zanima, kako bodo ceste in dovozi urejeni med samo gradnjo in tudi potem, smo naprosili načelnika oddelka za gospodarstvo pri Skupščini občine Litija VLADIMIRJA CERARJA, da nam je odgovoril na nekaj vprašanj.

»Most gradijo točno po načrtanem planu, pri sami gradnji so ga celo nekoliko prehiteli. Letos avgusta naj bi bil dograjen, ne bo pa še takrat odprt za promet.«

— Kdaj in kako bodo urejeni priključki?

»Trenutno še tečejo pogovori med Skupnostjo za ceste SR Slovenije in Gradbenim podjetjem Gradis, ki bo gradilo priključek na desnem bregu. Če bodo pogovori uspešno zaključeni, in bo gradbeno podjetje kreditiralo vsa dela pri priključku, ga bodo zgradili že letos. Če to ne bo mogoče, bo priključek zgrajen prihodnje leto, ker skupnost letos nima dovolj sredstev.

Nova cesta bo povezovala most s traso zasavske ceste, na katero bo priključena pri zožanju sedanje ceste na Bre-

gu. Dokler pa to ne bo urejeno, bo morala prometna komisija promet v Litiji urediti nekoliko drugače. Jerebova ulica bo verjetno enosmerna, v center Litije pa bo možen dovoz z mostu na desno in okrog lekarne. Takoj pa bo urejen priključek do Ribiškega doma, ne bomo pa tega povezali z Rozmanovim trgovom, kot predvideva ena od variant, ker bi glavni promet usmerili tik ob osnovni šoli, kar pa ni primerno. Odprto ostaja še vprašanje priključka iz Šmartnega, ki pa ga bomo morali urediti v prihodnjih letih, kako pa še ne vemo.

Na levem bregu bo potrebno nekoliko dvigniti Ponoviško cesto — zato je predviden del gramoza iz sedanjega nasipa pred banko. Proti Ljubljani bo dovoz urejen pod restavracijo Pošta do ovinka pri Lesni industriji. Odškodninsko vprašanje z restavracijo še ni dokončno rešeno.

V načrtu je predviden betonski mostiček za pešce na desnem bregu z novega mostu na teraso pri kmetijski zadrugi in tega bodo tudi naredili.

— Kdaj pa začnejo z gradnjo nadvoza?

»Železnica je že dala soglasje in tako je vsa potrebna dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja že zbrana in lahko računamo, da bo gradbeno dovoljenje izdano do konca meseca in takrat bo Gradis začel z deli.«

— Kako bo zgrajen nadvoz?

»Nasip bo približno do Mercatorjeve trgovine, naprej bo nadvoz na stebrih. Zgrajen bo iz enakih elementov kot most, samo da jih bo vzporedno položenih le 5, medtem ko jih

je na mostu 7. Hiša, kjer je bila DU (bivša Knavsova hiša) bo porušena, med sedanjo hišo in nasipom bosta stala prva stebra. Na nasprotni strani bo nasip nekoliko večji. Pod nadvozom bo možen dostop do nakladalne rampe.

Strelnski dom bo porušen in cesta nad Predilnico bo povešana z nadvozom. Prav tako bodo urejene stopnice z nadvoza na prvi peron.«

— Koliko pa so utemeljene govorice, da bo potem pod nadvozom urejena litijska tržnica?

»To je zaenkrat še popolnoma odprto vprašanje — možnosti so, in sicer med prvima dvema stebroma ob Mercatorjevi trgovini. Drugače bo pod nadvozom urejen dostop do občinske zgradbe in pa urejen parkirni prostor.«

— Kolikšna pa bo cena nadvoza?

»Govoril bom v starih dinarjih. Po pogodbi, ki je sklenjena z Gradisom bodo samo gradbena dela stala 395 milijonov, 100 milijonov pa priključki, 105 milijonov je bilo treba plačati odškodnine ŽZTP Ljubljana. Tu so stopnice in ograja za nadvoz že všteti. Potem so tu še prestavitve vodovoda, električnih vodov in še nekatere druge stvari. Stvarna cena nadvoza bo tako znašala 900 milijonov dinarjev. Sredstva so zagotovljena in zato lahko računamo, da bo nadvoz letos zgrajen.«

— Kdo bo plačal teh 900 milijonov?

»Del sredstev je že vročenih in smo tako lahko dobili kredite. Delovne organizacije so že lani sprejele sklepe o sofinanciranju in te programe tudi uresničujejo. Predilnica bo prispevala 130 milijonov, prav toliko tudi ŽZTP Ljubljana, Industrija usnja Vrhnika, obrat Šmartno 50 milijonov, Lesna industrija Litija 30 milijonov, Gozdno gospodarstvo Ljubljana, obrat Šmartno 15 milijonov, občinska skupščina je iz proračuna namenila 110 milijonov, vsa ostala sredstva

Skupščina občine Litija naproša vse občane, da z razumevanjem sprejmejo zapore cest, ki so zaradi gradbenih del pri mostu in nadvozu nujno potrebne

K hitri gradnji mostu je pripomogla tudi nizka Sava.

Niti prvi, niti zadnji!

še letos

pa bo prispeval sklad za urejanje in oddajanje mestnega zemljišča?

— Ob gradnji nadvoza bo prehod čez železniško progo otežkočen ali pa celo nemogoč. Predvsem bo to težko za naše delavce, saj večina prihaja na delo preko železniške proge. In kako bodo prehodi urejeni med gradnjo?

»Računamo, da bodo pešci v glavnem le hodili čez progo. Bo pa nekaj časa prehod zaprt za ves promet, niti ne bo prehoda za pešce. Sredi med tiri prideta nosilna stebra in ko bodo ta dva betonirali, ne bodo mogli ljudje hoditi čez gradbišče. Prav tako bo takrat, ko bodo polagali betonske elemente. Zavedamo se, da bo to za nekatere zelo nerodno. Hoditi bodo morali na zapornice na nasprotni strani Predilnice, ali pa na podvoz, ki je nekoliko nižje od sedanjega prehoda. Da bodo prehod uredili kjer koli drugje, ni mogoče. Upamo, da bodo ljudje sprejeli to z razumevanjem in nekoliko potrpežljivo, saj bo potem bolje.

— Še vedno ni rešeno vprašanje zasavske ceste. Nekateri »preroki« žene napovedujejo, da bo zasavska cesta speljana čez most in nadvoz, preko Graške dobrove in priključna na sedanjo cesto na Zg. Logu. Koliko resnice je v tem?

»Skupnost za ceste SRS, še manj pa občina Litija ni zainteresirana, da bi zasavska cesta bila speljana preko mostu in nadvoza. Občinska skupščina je na zadnji seji sprejela sklep, da zahteva od skupnosti za ceste SRS točen odgovor, katera varianta zasavske ceste naj bi ostala kot rezervat. To je predvsem pomembno za izdajo gradbenih dovoljenj na področju Litije in pa zaradi izdaje gradbenega dovoljenja za most v Kresnicah.

Niti elementi priključkov na nadvoz in most niso takšni, da bi lahko tu potekala trasa zasavske ceste. Mislim, da bi bila še najbolj sprejemljiva za Litijo 4 varianta za-

savske ceste, ki naj bi potekala iz Zg. Loga ob robu Graške dobrove in po viaduktu na litijsko polje. Obstaja prav tako še varianta po Ljubljanski cesti z nadvozom na Zg. Logu.«

— Mogoče bo Litija sama želela potegniti cesto od nadvoza do Zg. Loga?

»Verjetno ne. Sedaj je velik pritisk na asfaltiranje občinskih cest in ob takšnem položaju ne bi mogli izvesti tolikšne investicije. Z razširitevjo Strmol bi se dalo vprašanje dovoza v Litijo verjetno ceneje rešiti. Prav tako bi nova trasa potekala skozi stanovanjsko naselje. Ne vem zakaj nekateri občani sedaj naenkrat navdušeno zagovarjajo to varianto.«

— Prej ste omenili gradnjo mostu v Kresnicah, bo tudi to vprašanje v bližnji bodočnosti rešeno?

»Res je, da je pred časom delavski svet Kresniške industrije apna sklenil, da letos mostu ne bi gradili. Sedaj je bil ustanovljen poseben odbor, ki mora pripraviti vse potrebno za gradnjo. Tudi vojska je letos pripravljena pomagati, prihodnje leto pa ne. Prav tako so zagotovljena finančna sredstva in je potrebno dobiti samo še potrebna dovoljenja. Most je predviden pod Babnikovim klanecem v smeri proti Ribčam. Lokacijska komisija je dala določene pripombe, ki pa se jih bo dalo odpraviti.

Most naj bi bil lesene in železne konstrukcije. Problem pa je nastal, ker gozdno gospodarstvo nima primerne lesa. Verjetno bo treba dobiti slavonske hraste.«

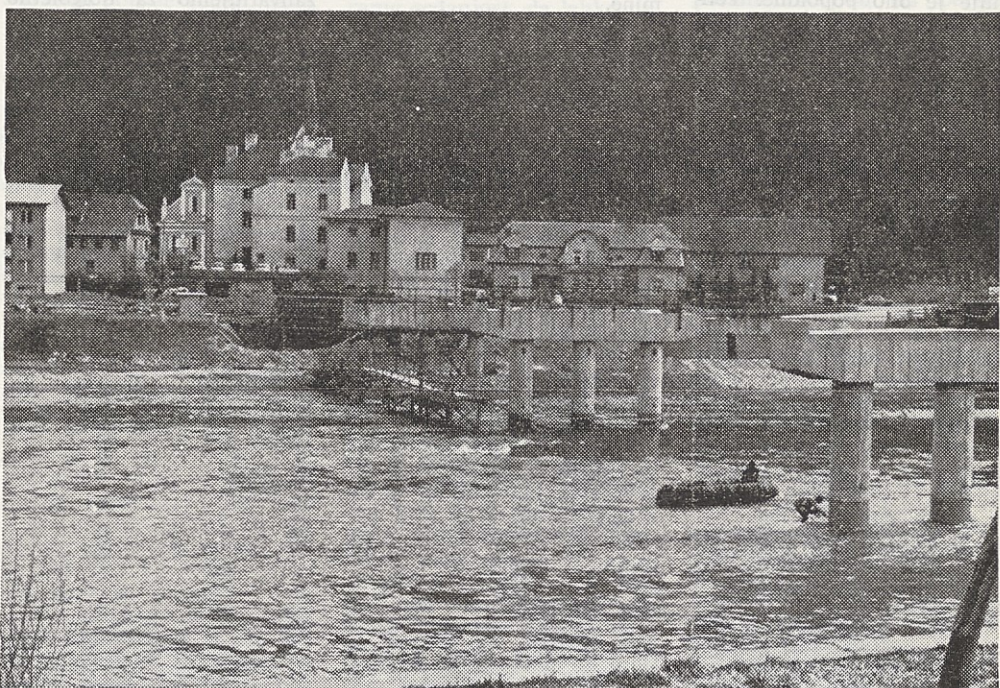
Uresničitev teh načrtov bo pomenila veliko delovno zmagost in ureditev problemov, ki so stari že dolgo vrsto let.

Tov. Cerar je ob koncu izrazil še eno željo: »Vsi občani naj bi z razumevanjem sprejeli vse zapore cest in ostale ukrepe, da ne bo prišlo do kakšnih nesreč. Zavedamo se, da bo težko, toda varnost je prva in človekovo življenje ne more nihče povrniti.«

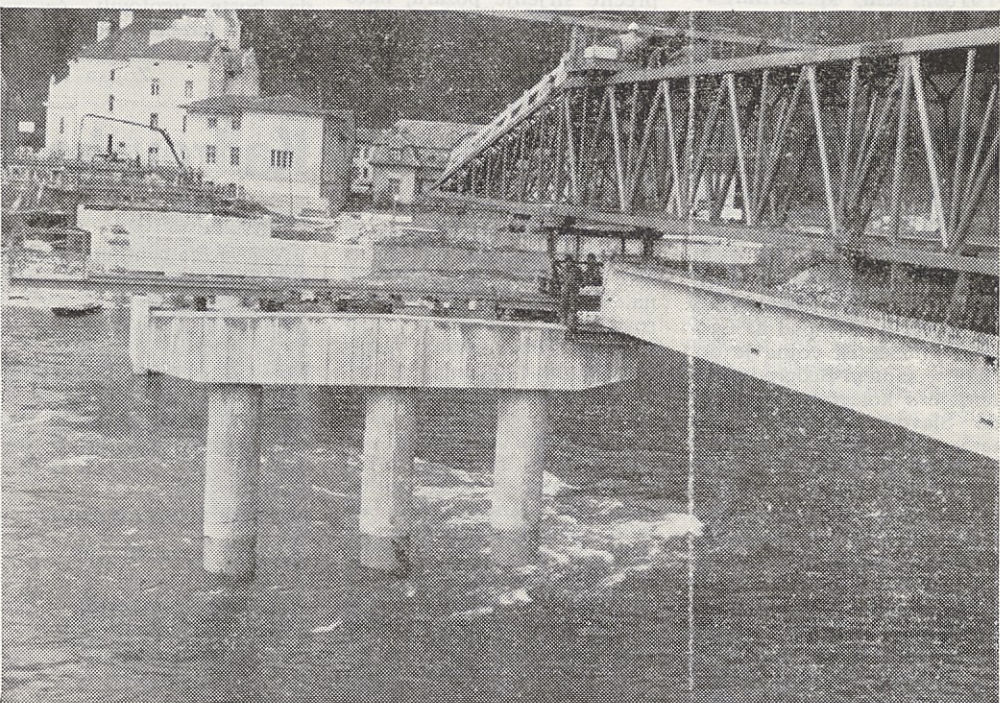
T. Strus

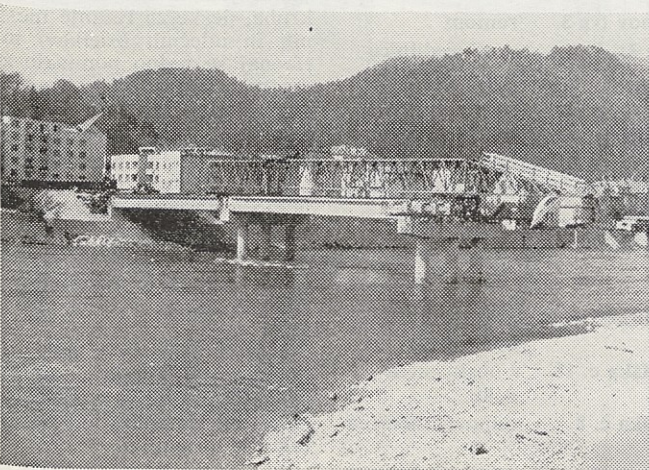
Ena od faz gradnje mostu: vrtanje terena za nosilne stebre.

Prva podoba novega mostu — nosilni stebri so že zgrajeni.

Prvi nosilni element je položen, 28 jih bo na celotnem mostu.

Ostala polovica nosilcev bo položena prihodnji mesec.

Upokojeni so bili

IVANKA KOLEŠA

Rodila se je leta 1926 v Veliki Stangi in je 26 let delala v našem podjetju. Bila je predica v bombažni predilnici, zaradi bolezni je bila zadnjih pet let premeščena na lažje delo in je delala pri rezervi.

»Stanovanje mi je dalo podjetje in sem z njim zelo zadovoljna, čeprav je bolj visoko. Dolgčas mi ni, ker pazim vnukinjo in imam sploh dovolj dela. Prve dni, ko sem bila upokojena, sem se spomnila, ko je prišla ura, da bi šla v službo, sedaj sem se že privadila.«

Odločbe za pokojnino še ni dobila in zato še ne ve, koliko bo prejela.

»Manj bo gotovo, kot sem dobila v podjetju, pa bom že morala nekako živeti.«

Delala je v treh izmenah. »Ponoči ni bilo težko, najhuje je bilo popoldne. Velikokrat sem prišla na delo brez kosila in človeku je že kar nekako v krvi, da je rad popoldne doma.«

FRANC LIKOVIC

Letos je bil upokojen naš najstarejši strugar in dolgo vrsto let tudi edini. V podjetje je prišel leta 1933 in mu ostal zvest vse do upokojitve. V delavnici je delal tudi med vojno, a velikokrat take stvari, ki jih ni potrebovala predilnica, ampak partizani v gozdovih.

»V vseh teh letih so se tudi razmere v delavnici spremenile. Sedaj smo imeli boljše orodja in tudi več ga je bilo. Prej smo delali strugarji v glavnem večje dele, ker pa so stroji v proizvodnji danes popolnoma drugačni, smo sedaj delali manjše stvari, a bolj precizne.«

Delaven in zadovoljen, kot je vedno bil, je bil prijatelj z vsemi, še posebej v delavnici. Pravi, da je še danes zadovoljen, ker je v podjetju dočkal pokojnino.

»Tovarišem, ki so mi ob odhodu kupili darilo, pa se iskreno zahvaljujem.«

VIKTOR SLADIČ

Menda bo že res, da imajo upokojenci veliko dela in ravno to delo jih tudi rešuje iz otopelosti in občutka nemoči in propadanja. Zmotil sem ga sredi dela. Za svojo kuhinjo je delal omaro. Le nekaj deset minut pogovora in pred menoj se je razgrnila njegova življenska pot. Napad na Beograd in začetek vojne je dočkal v samem Beogradu. Potem je s kolegom prišel peš do Slavonskega Broda, od tam pa z vlakom do Litijske.

»Tako po vojni sem prišel v Predilnico vprašati, če bi lahko dobil delo. Ura je bila enajst dopoldne in so hoteli, da bi kar takoj tisto uro začel. Naslednji dan pa sem že začel. Potem sem popravil razne stvari po stanovanjih, dela je bilo ogromno. Največ pa sem prav gotovo naredil okvirjev za slike. Nekaj časa nisem delal nobene druge stvari kot okvirje.«

Imel je priložnost, da bi se lahko zaposlel drugje, a je raje ostal v predilnici in tako z drugimi delil dobre in slabe čase in danes pravi, da mu pravzaprav ni žal, da se je tako odločil.

IVANKA ZUPANČIČ

Pred dvema mesecema se je preselila v Litijsko iz Šmartnega, od koder je 27 let hodila na delo v predilnico. Zadnjih sedem let je delala v sukalnici. Tudi ona še ni dobila odločbe in še ne ve, kolikšna bo njena pokojnina.

Ko sem jo obiskal, je zalivala vrt.

»Dela imam še vedno dovolj. Prej je bilo potrebno urediti stanovanje, ker je bilo precej zanemarjeno, ko smo se vselili. Sedaj delam na vrtu, pa saj ženska ima vedno dovolj dela.«

Na podjetje ima lepe spomine.

»Tudi če je bilo kdaj kaj narobe, je treba pozabiti, smo pač ljudje. Srečanj z upokojenci se bom rada ude-

ležila in tudi v podjetje bi še prišla pogledat, če nas bodo povabili.«

Zelega je samo še, da bi bila zdrava in da bi lahko pokojnino še en čas uživala.

Upokojenim sodelavcem se zahvaljujemo za dolgoletno delo v podjetju in jim želimo veliko zdravja in sreče, da bi lahko zasluženo pokojnino uživali dolgo vrsto let.

Kako ravnamo ob požaru?

Če nastane požar v vašem stanovanju ali gospodarskem poslopju, v gozdu ali na polju, skušajte ohraniti zbranost in ga skušajte sami ali s sosedi pogasiti. Uporabljajte priročno gasilna sredstva: vodo, pesek, zemljo, oedejo, pogrinjalo in veje.

Najprej morate rešiti ljudi iz prostora, kjer jim preti nevarnost plamena in dima. Preglejte omare in pod postelje, če se niso vanje skrili ljudje iz strahu pred požarom. Nato rešujte živino in nepremičnine. Če vam ne uspe pogasiti nastalega požara, odstranite vse gorljive predmete in snovi, ki bi jih požar lahko v kratkem zajel, zaprite okna in vrata, da tako zmanjšate obseg in preprečite širjenje požara, nato pa o požaru obvestite najbližjo gasilsko enoto ali postajo milice.

Sporočiti morate naslednje podatke: Kje gori, kaj gori, ali je v nevarnosti življenje ljudi, vaš natančen naslov in od kod sporočate (tudi vašo telefonsko številko). Ob prihodu gasilske enote obvestite vodjo gašenja, če pogrešate kakega družinskega člana. Povejte mu, kje so varovalke za izklopitev električnega toka, plinski zapirnik, oziroma jeklenka in razpored stanovanjskih prostorov.

Če se vam ob požaru ali nepredvidnem ravnanju z ognjem vname obleka, ne kajte po stanovanju in ne bežite na prosto, temveč se zavijte v oedejo. Če te nimate v bližini, se vrzite na tla in se povaljajte. Tako napravite tudi z drugo osebo, če jo je zajel ogenj.

Če se vam vnamejo lasje, sežite vanje z rokami in jih pogladite navzdol. Tako boste pogasili ogenj in prepre-

čili nevarne opekline. Če vam zagori olje v posodi, pokrijte posodo s pokrovko ali vanjo nasujete moko in boste zadušili ogenj.

Če se vam zaradi nepredvidnosti ob električnem kuhalniku ali grelni peči vname zavesa ali lesena stena, najprej izklopite tok in šele nato pričnite gasiti. Če pride do požara v dimniku, ga nikar ne gasite z vodo ker s tem lahko povzročite le še večje razpoke v dimniku in tako omogočite širjenje požara zaradi izpadanja isker. Pač pa iz neposredne bližine odstranite vnetljive predmete, npr. les, seno, slamo, papir itd. in pustite, da gorenje samo preneha. Tipajte z rokami ob steni po tleh, da boste ugotovili, če se požar ni razširil pod lesenim podom.

Zupan Rudi

Navodila za preprečevanje širjenja nalezljive zlatenice

Zaradi porasta obolenj nalezljive zlatenice so potrebni ukrepi ne glede na to ali se je to obolenje pojavilo ali ne. Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana in Sanitarna inšpekcija Skupščine občine Litijska sta nam posredovala navodila za preprečevanje širjenja omenjene bolezni. Navodila so namenjena predvsem Obratom družbene prehrane oz. vodilnemu in drugemu osebju zaposlenemu v teh obratih. Glede na pomen in važnost preprečevanja te bolezni smo sklenili, da navodila posredujemo na tem mestu vsem članom kolektiva. Upravnika družbene prehrane in počitniškega doma pa še posebej zavezuje za odgovornost pri izvajanju predpisanih ukrepov, varnostnega tehnika za izvajanje smiselnih ukrepov v sanitarnih in garderobnih prostorih v obratih podjetja.

Navodila v izveščku se glase:

Sprejemljivost za bolezen nalezljive zlatenice je splošna, največje število obolenj opazimo pri otrocih in mladih ljudeh v jesenskem in zimskem času. Povzročitelj obolenja je virus. Čas od okužbe do izbruha obolenja (inkubacija) je približno 15 do 40 dni.

Obolenje poteka v dveh zaporednih fazah. Za prvo fazo so značilni nejasni bolezenski znaki (vročina, bruhanje, bolečine v trebuhu, pomanjkanje apetita, splošno slabo počutje). Ti znaki se ne pojavijo vedno vsi hkrati, ampak ima bolnik le posamezne. Ta faza traja nekaj dni do dveh tednov, ali pa sploh manjka in se bolezen začne kar z drugo fazo — zlatenico (porumenele očne beločnice in koža). Dva do štiri dni preden se pojavi zlatenica postane bolnikovo blato svetlejšje, urin pa temnejši.

Pri polovici vseh obolenj se zlatenica ne pojavi, vendar pa je bolnik ravno tako kužen. Tak bolnik nima vidnih znakov obolenja in je še bolj nevaren za svojo okolico. Po navadi mislijo, da preboleva kak gripozen infekt.

Bolezen traja približno 6 tednov. Pri določenem odstotku bolnikov predvsem odraslih, preide obolenje v kronično obliko z vsemi posledicami. Obolenje je posebno nevarno za nosečnice, ker se lahko konča s smrtjo.

Izvor okužbe so: blato, kri in verjetno izločki iz nosa. Bolnik je kužen že pred pojavom prve faze obolenja in okužuje svojo okolico, predno je možno ugotoviti obolenje in izolirati bolnika.

Virus se izloča z blatom, misliti moramo na vse možne poti prenosa iz črevesja bolnika v usta bodočega bolnika. Pri tem mislimo na direkten prenos (kontakt z bolnikom) in na indirektni prenos z okuženo vodo, živili, z umazanimi rokami, mrčesom in glodalci.

Za preprečevanje širjenja obolenja nalezljive zlatenice so potrebni naslednji protiepidemijski ukrepi:

— Osebna higiena: temeljito umivanje rok z milom in toplo tekočo vodo pred jedjo in po uporabi stranišča. Milo in brisača morata biti pri vsakem umivalniku. Voda za pitje, umivanje zob in pranje živil naj se uporablja prekuhana povsod tam, kjer se upravičeno domneva, da je voda onesnažena.

— Higiena stranišč: stranišča je potrebno najmanj 1-krat dnevno pomiti z vročo vodo in detergentom, nato pa razkužiti z 2 do 3 % raztopino Asepsola (Desola), 2 jedilni žlici Asepsola (Desola) in 1 liter tople vode. Posebno temeljito je potrebno pomiti in razkužiti sedno desko, potezno vrvičico z ročajem, kljuke na straniščnih vratih in stene.

— Kuhinja: posodo (skodelice in krožnike) je treba pomivati v vroči vodi z detergentom, nato dobro splakniti pod tekočo vročo vodo, jedilni pribor naj se po vsaki uporabi pomije in prekuha, delovne površine (mize za pripravo jedi, deske za rezanje kruha, deske za rezanje mesnih in mlečnih izdelkov) in tla naj se redno pomivajo z detergenti in razkužijo z Asepsolom (Desolom).

— Hepatitis epidemica je posebno nevarna nosečnicam, naj se te ob pojavu obolenja javijo v posvetovalnici za noseče žene, zaradi zaščite z gamaglobulini.

— Potrebno je redno uničevanje muh in ostalega mrčesa.

— Osebe, ki so v stiku z bolnikom in imajo katerega od začetnih znakov obolenja nalezljive zlatenice, naj gredo takoj k zdravniku.

Sa splošni sektor:
Ankon Albin

Kadrovske spremembe

PRIŠLI V MESECU APRILU 1973

1. 4. 1973 Majcen Peter	Rozmanov trg 3	remont
3. 4. 1973 Janež Franc	Cirkuše št. 4	predpredilnica
		1. izmena
13. 4. 1973 Vidic Vida	Sitarjevska 4	pomožno osebje
16. 4. 1973 Jelcnikar Rudolf	Marokova pot 21	obrat družbene prehrane
16. 4. 1973 Tišler Bojan	Rozmanov trg 3	vajenec
26. 4. 1973 Ramšak Jože	Ustje 31	obrat družbene prehrane

ODŠLI V MESECU APRILU 1973

4. 4. 1973 Juvancič Ana	Trg na Stavbah 13	invalidska upokojitev
4. 4. 1973 Trombevska Pavlina	Predilniška c. 11	v poskusnem roku
7. 4. 1973 Hauptman Slavica	Ponoviška c. 8	odpoved delavca
10. 4. 1973 Bebar Terezija	Cirkuše št. 7	odpoved delavca
30. 4. 1973 Izlaker Matilda Bukovica 12		upokojena